

מלימה עד קזבלנקה: יהדות כגאאות יחידה

רבנים מ-34 מדינות הגיעו לירושלים להשתתף בכנס השנתי של ההסתדרות הציונית העולמית ■ שלושה רבנים משלוש קהילות בשלוש יבשות מספרים ל'מקור ראשון' על חוויות הרבנות מעבר לים

צביקה קליין

מי שהזרמן השבוע למלון 'רמדה' בירושלים היה יכול לשמוע שיחות מסדרון בעשרות שמות, מפי מגוון גברים מזוקנים ונשים עם כיסוי ראש. במקום התקיים הכנס העולמי השנתי לרבנים אורתודוקסים, של המערך לשירותים רוחניים בתפוצות בהסתדרות הציונית העולמית. בכנס השתתפו כ-120 רבנים מ-34 מדינות שונות, ועלו בו לדיון הנור שאים הבורערים על סדר יומה של יהדות התפוצות, כגון מצב הביטחון בקהילות, מגמת ההתבוללות והקשר עם ישראל.

"לכנס הגיעו הרבה רבנים רווקים מקהילות קטנות ומרחקות כמו מקדוניה, קרואטיה, סרביה ופורטוגל", מסביר הרב יחיאל וסרמן, ראש המערך לשירותים רוחניים בתפוצות בהסתדרות הציונית העולמית, שארגן את האירוע. "דווקא להם חשוב מאוד הצורך בחיבור לישראל ולרבנים נוספים". 'מקור ראשון' שוחח עם שלושה רבנים משלוש קהילות יהודיות קטנות בשלוש יבשות שונות.

הראשון לציון הרב שלמה עמאר בכנס הרבנים בירושלים, השבוע

מלטה: איזון טוב בין העדות

תתפלאו, אבל מתברר שאפיי לו במלטה יש קהילה יהודית. היא אמנם לא גדולה, רק 100 חברים, אך יש לה רב ראשי. הכירו את ראובן אליהו אוהיוו, רבה הראשי של מלטה, המשמש גם חבר בפרלמנט היהודי האירופי החדש. "אני מתגורר במ' סידה, אך בית הכנסת נמצא בעיר אחרת, הצמודה אלינו", מספר הרב. בית הכנסת נוסד בשנת 1985 ולצדו בנוי מקווה.

הרב אוהיוו נולד וגדל במלטה. "יהודים נמצאים שם כבר 1,900 שנה. הם הגיעו מאיטליה", הוא אומר, ומוסיף בחיוב: "מלטה – מל' שון 'להימלט' על נפשי".

מה מיוחד ביהדות מלטה?

"ההיסטוריה הארוכה והמפוארת שלנו היא גאות היחידה של הקהילה. בנוסף, בקהילה אחת חיים ומתפללים יחד אשכנזים וספרדים, וזה לא מובן מאליו. יש אצלנו איזון טוב בין העדות". נוסח התפילה המלטיזי הוא שילוב בין האשכנזי לספרדי, מרווח הרב: "ביום כיפור אנתנו

שדים את המנגינות של שתי העדות". ומה עם משהו לאכול? "יש אצלנו קייטרינג כשר, ובקרוב מאוד ארץ ג'ון הב'ד צפוי לפתוח מסערה כשרה חדשה". גם ישראלים לא חסרים במל' טה: מדי שנה מגיעים כ-35 אלף תיירים מארץ הקודש לאי הקטן.

בית ספר יהודי לא קיים במקום, בגלל מיעוט הילדים, וכמו במקומות אחרים בעולם סכנת ההתבוללות מאיימת על עתיד קהילת מלטה. "אין מספיק חתנים וכלות לצעירי רים שלנו", משתף אוהיוו בצרה הגדולה ביותר של קהילתו. "יש לי חבר שבסופו של דבר נאלץ לחפש באינטרנט, והתחתן עם יהודייה מתורכיה".

מרוקו: המוסלמים מכבדים

הרב הראשי של מרוקו לא הגיע לכנס, אך את מקומו מילא מזכירו, הרב ד"ר יצחק סבאג. סבאג הוא רב בית הכנסת נווה שלום בקזבלנקה, וסגן יו"ר רשת בתי הספר 'אוצר התורה'. במרוקו יש כ-3,000 יהודים. רובם מתגוררים בקזבלנקה.

מה אתה הושב על הסטראוטיפ הישראלי על המרוקאים?

"שים לב שאני לא מתעצבן עליך כשאתה שואל את זה", צחק סבאג. "אבל זה לא באמת נכון. זה כמו שהרביקו סטריאוטיפים לפרסים או לעדות האחרות".

מה מיוחד את הקהילה היהודית במרוקו?

"יש כמה רבנים, דיינים מבית הדין הרבני, הנחשבים במרוקו כשופטים לכל דבר מטעם הממשל. פסקי הדין שלהם בנושאי יהדות מתקבלים על ידי השלטונות כהחלטה של משרד המשפטים המרוקאי. לדעתי אין עוד מדינה בעולם שבה זה כך, כולל ישראל. פסק דין של הדיינים יתקבל בבנק לצורך ירושה, או במשרד הפנים בנושאי נישואין וגידושין".

לדבריו של סבאג, היהודים הגיי עו למרוקו הרבה לפני המוסלמים. "המשפחה שלי הייתה בעיראק בת" קופת בית שני, ועברה למרוקו במאה ה'16", הוא מוסיף. אוכל כשר לא חסר במרוקו. "יש לנו שחיטה מקומית", אומר סבאג. "כך שאין

בעיה של בשר. בקזבלנקה יש קייטרינג ומסעדות כשרות למהדרין. 30 בתי כנסת פועלים במרוקו בשבתות ובהגים, ו-25 מהם פעילים גם בימי חול".

מה הבעיה הגדולה ביותר שלכם במרוקו?

"הקהילה הולכת ומתמעטת. לא בגלל התבוללות, אלא כי אנשים פשוט עוזבים את המדינה. הצעירים שעושים תואר בחו"ל לא חוזרים. אחרים עולים לישראל או מהגרים לצרפת, לקנדה או לארה"ב".

פח: רב תימני בקהילה אשכנזית

הכותרת "רב תימני בקהילה אשכנזית" אולי נשמעת כמו התחד לה של בדיחה, אך במקרה של הרב איתי מאושר, רב הקהילה האשכנזית בלימה, זו שגרת חיים. מאושר הוא תושב מעלה אדומים, והוא נמצא בשליחות בקהילה יחד עם משפחתו זו השנה הרביעית. "בישיבות מת" פללים בעיקר בנוסח האשכנזי, כך שאין לי בעיה להיות רב בקהילה", הוא אומר. "אם כבר, זה שאני תימני

זה רק יתרון".

בפרו מתגוררים כ-2,500 יהודים, רובם ככולם בלימה. "בכל יום יש אצ' לנו שלוש תפילות ושיעורים לחברי הקהילה", אומר הרב מאושר. "בכל יום שיש מתקיימת קבלת שבת, בהי שתפחות של עד 200 מהחברים".

אם תהיו רעבים בניקורכם הבא בלימה, תוכלו לעשות קניות במכולת היהודית הכשרה או לאכול במסעדה החלבית-בשרית במקום. הרב מאושר שוחט את העופות, וכאשר יש צורך בשחיטת בהמות – יטיסו שוחט מווני צואלה או מישראל.

ללימה מגיעים מדי שנה בשנה כ-60 אלף ישראלים. "רובם מגיי עים לקוסקו, ולימה היא רק תחנת מעבר", מסביר הרב מאושר, אך מרווח שקהילתו מגויסת לארה את המטיילים הישראליים המגיעים למקום ("בעיקר המסורתיים והרתיים מגיעים אלינו"). לטענתו של הרב מאושר, המנטליות הדרום אמריקנית בפרו חזקה עד כדי כך שלעתים הישראלים נראים קרים יחד סית. "האנשים פה כל-כך חמים, מחבי קים ושלווים, הרבה יותר מהישראלים".